A. O. KENADA

ÎNSEMNĂRILE UNUI FOST ZIARIST

Fragment din romanul „Accident în interiorul punctului”

Fragmentariu.

De fapt, ar fi trebuit să-mi încep „relatarea” descriind, în mare, actuala stare de lucruri, însă numai Dumnezeu mai ştie care-ar fi cel mai „inspirat” mod de-a înţelege împrejurările, foarte stranii şi foarte obscure, care-au dus, în final, la arestarea şi condamnarea Doctorului. Îmi închipui că, asemenea mie, majoritatea concitadinilor mei s-au simţit, la un moment dat, dezorientaţi şi puţin depăşiţi de evenimente. Iar dacă, nici până astăzi, n-a recunoscut-o nimeni, aceasta se datorează bunului simţ comun, dar mai ales, fricii insuflate de fantoma ACADEMIEI; şi, nu în ultimul rând, mentalităţii fiecăruia dintre noi – mentalitate de ţărani urbanizaţi cu forţa, cum ar spune bătrâniciosul meu prieten, Pitecantropul (la ora asta, Doctorul e desigur mort, împuşcat vreau să spun, fiindcă, mai nou, în oraşul nostru, pedepsele capitale se execută în termen de 48 de ore de la pronunţarea sentinţei. Termenul a fost statuat prin legea organică, cu majoritate de voturi, odată pentru totdeauna, ulterior, legea a fost ratificată prin referendum universal, iar cetăţenii au votat-o cu sufletul la gură, încântaţi, vrăjiţi de mana cerească ce se pogorâse, din înalturi, peste capatele lor, de parcă cineva s-ar fi găsit, în sfârşit, dispus să le facă dreptate, o farsă care jigneşte ideea de dreptate socială, de umanism şi democraţie, astfel că s-a ajuns aici: practic, jurisprudenţa locală a extirpat, fără nici o jenă, conceptul de „situaţie extremă”, pentru vajnicii apărători ai dreptăţii nemaiexistând abateri, cazuri speciale, circumstanţe atenuante, etc. Cuvântul

„excepţie” a fost suprimat, la propriu, nu la figurat, din mai toate dicţionarele noastre juridice).

Fireşte, toată povestea are un uşor iz de melodramă ieftină, deoarece cu toţii avem tendinţa de-a exagera importanţa unor fapte în care suntem, cu sau fără voia noastră, implicaţi şi de a bate, ca să zic aşa, aproape inconştient, la porţile ridicolului. Sub acest aspect, ţin să precizez că nu doresc să-mi fac „mea culpa” ori să-mi justific, într-un fel sau altul, opţiunile personale. Mă consider tot atât de vinovat ca şi cel care a stat pe margini şi a privit indiferent spectacolul asasinării unui mare om, o somitate internaţională în domeniul ştiinţei. Moartea lui a fost şi rămâne o palmă pe obrazul justiţiei, o ruşine pentru toată lumea, nu numai pentru cei care au tras, din umbră, sforile, pentru cei care au apăsat efectiv pe trăgaciul armei, e o ruşine şi pentru cei care s-au amuzat copios urmărind abjectul spectacol, umilirea, nimicirea fizică şi morală a unui nevinovat, distrându-se pe socoteala lui, aidoma plebeilor din vechea Romă care se mulţumeau cu pâinea şi circul oferit de conducătorii lipsiţi de scrupule, cărora mai apoi le dăruiau voturile în schimbul acestei stupide şi groteşti mite colective. Cât priveşte chestiunea bunului simţ comun sau problema mentalităţii: prefer să le las pe seama altora, mai ales a celor care-şi pierd vremea ocupându-se cu studiul unor discipline atât de puţin interesante ca psihologia ori sociologia. La vârsta mea şi în situaţia în care mă aflu e periculos să te joci cu focul, cu toate că, deocamdată, la o asemenea flacără, nu s-a ars încă nimeni (Acum: sunt beat criţă, am început să bat câmpii, totuşi, jocul de-a „spovedania” mă amuză, râd ca prostul de unul singur, nu-i nimic, zic, în ultima vreme mi se întâmplă din ce în ce mai des. Cantităţile incredibile de alcool pe care le-am descoperit ascunse în cămara bătrâniciosului meu prieten, şi-au făcut, în fine, efectul. M-am îmbătat pentru a nu ştiu câta oară în anosta-mi, derizoria-mi existenţă de ratat, de pseudocelebritate locală. Scriu la lumina lămpii, o lampă veche, bătrânească, un soi de opaiţ ţărănesc, model 1848, dacă nu mă-nşel. Antichitate veritabilă. În cameră domneşte un iz pătrunzător de tutun şi uleiuri arse, vaporii gelatinoşi se depun pretutindeni formând, în prealabil, o chiciură deasă, murdară, purulentă, un smog care-ţi arde plămânii şi te

face să visezi cai verzi pe pereţi. Pe hârtie, literele aşternute cu incontinentă migală se apleacă lent când într-o parte, când în alta, dezarticulându-se ca nişte schelete de ceară, imaginea perfectă a apocalipsului ce va veni peste noi, fiinţe bipede, raţionale, găunoase, sub aspect grafic rezultatul e ininteligibil, o înşiruire de cruciuliţe şi semne din care mâine nu voi mai pricepe nimic decât, foarte, foarte vag, starea în care mă aflu acum!).

În altă ordine de idei: voi fi obligat să simplific, ba chiar să evit comentariile inutile, cele care ar putea face deliciului cititorului preocupat de descifrarea subtextului, de cititul printre rânduri şi decriptarea fabulei. Voi fi constrâns să elimin, din start, divagaţiile inutile (totul în favoarea exactităţii) şi să forţez, la limită, evidenţa, cu ajutorul unor improvizaţii mai mult sau mai puţin ortodoxe, mai mult sau mai puţin conforme spiritului meu teoretic – chiar dacă sunt pe deplin conştient că algoritmul acesta strică ansamblul, pulverizează estetica şi, în general, creează confuzii. Va trebui să consemnez totul, cu scrupulozitatea şi maliţiozitatea meschină a ziaristului, să nu uit nimic, nici măcar detaliile aparent nesemnificative de genul ce se mai întâmplă prin cartierul de est? (apărute, unele, în paginile COTIDIANULUI). Oricum, va trebui să judec lucrurile la rece, să mă transform în ceea ce pretind unii că sunt: un individ lipsit de scrupule, cinic, de-a dreptul machiavelic. Un monstru potenţial. Dacă până mai ieri reprezentam prototipul ziaristului plin de succes, invidiat şi răsfăţat de toată suflarea urbei, azi reprezint prototipul indezirabilului (mi-am trădat concitadinii şi patria, apărându-l pe Doctor!), o canalie incapabilă de sentimente nobile şi frumoase, cum ar fi, de pildă, compasiunea, respectul şi iubirea aproapelui, s.a.m.d. Melancoliile care mă cuprind uneori sunt cu totul şi cu totul irelevante. De faţadă. Am tras pe sfoară o duzină de fraieri (Completez: cu nonşalanţă. Imbecilul care a scris asta chiar a reuşit să mă flateze, să-mi gâdile orgoliile cele mai ascunse, aşa că nu m-am ostenit să-i reţin numele, un atare efort nu intră în sfera intenţiilor mele prezente şi viitoare). Bravii mei concitadini, cei care au urmărit, postaţi în faţa televizoarelor, asasinarea acelui nevinovat, pot fi şi ei convinşi că, în cazul în care Doctorul ar fi reuşit să răstoarne sistemul, aş

fi ajuns prim ministru! Decrepitul, osânzosul care a emis această judecată profund axiologică, acest raţionament absolut genial din punctul de vedere al viscerelor subsemnatului trebuie să se fi simţit, preţ de o clipă, buricul universului. Noroc că vigilenţa oamenilor de bine (nota bene: în oraşul nostru, fiecare al doilea cetăţean cu drept de vot e un om de bine, mai ales după referendum-ul care a instaurat noul şi originalul sistem juridic în viaţa comunităţii) a funcţionat ireproşabil şi, fără nici o exagerare, impecabil (Sintagma aparţine unui fost coleg de la COTIDIANUL, pe vremuri colaborator însărcinat cu utilitarele şi anunţurile de mică publicitate, actualmente redactor-coordonator pe probleme de cultură şi relaţii cu publicul)! În continuare, opiniile câtorva cetăţeni indignaţi, decupate din tot soiul de publicaţii acum la mare modă, din scrierile foştilor mei colegi de breaslă. E limpede că respectivul – adică tot subsemnatul!

— Face parte dintr-o amplă reţea de spionaj care urmăreşte, între altele, reabilitarea vremurilor de mult apuse şi, de ce nu, subminarea puterii de stat! La întrebarea pusă de ziarist pentru cine lucrează susamintitul, o gospodină cumsecade pune punctul pe „i”: Pentru puterile străine! În concluzie, se impune preluarea cazului de către organele specializate, competente ale Statului şi se recomandă supravegherea strictă, poate chiar arestul preventiv. La domiciliu. (Toate acestea, spicuiri din COTIDIANUL, ultimele două, trei numere, rubrica „Scandaluri subterane”).

Oraşul.

Câteva note, comentarii şi observaţii cu caracter regional şi speculativ, cu privire la locuri, la peisaje şi vecinătăţi: voi încerca să abordez subiectul dintr-o perspectivă individuală. Pe cât posibil, cu detaşare – păstrând distanţa, cum zicea ieri sau alaltăieri bătrâniciosul meu prieten – dacă detaşare se numeşte fuga de complexe, refuzul de-a accepta un anume sentiment de inferioritate pe care zadarnic învăţaţii noştri animaţi de gânduri şi idei frumoase, nobile, s-au muncit să-l convertească într-unul de superioritate, o sumă de strădanii meritori, demne de

respectul posterităţii şi evident, de respectul urmaşilor urmaşilor posterităţii. Din motive, să presupunem, intangibile, înţelepţii au dat chix, succesul unei asemenea întreprinderi nedepinzând de poziţia insului de excepţie în general şi al istoricului în particular, ci de cum se raportează comunitatea la împrejurări, la evenimentul cotidian. Sunt convins că tentativa mea de-a pune în discuţie o atare chestiune şi sub un unghi atât de iconoclast riscă să fie interpretată ca o probă categorică de rea voinţă. Fie şi numai pentru că oamenii au această tentaţie, de-a se vedea pe ei înşişi într-o lumină deosebit de blândă, ignorându-şi defectele şi acordând o importanţă exagerată unor calităţi care, la drept vorbind, nu sunt neapărat calităţi, ci tot defecte. Patriotismul, când îmbracă aspecte hilare, demagogice, pernicioase, devine tot un defect. Şi încă unul foarte periculos, distructiv în manifestările lui extreme, deoarece masele contaminate de complexe egocentrice nu mai deosebesc necesarul de contingent, neutralitatea fiind receptată ca o formă de agresiune făţişă, un act de rea intenţie. Nu-i cazul la noi sau, mă rog, n-ar trebui să fie cazul. Sentimentul de inferioritate pe care majoritatea concitadinilor mei îl nutresc faţă de locuitorii altor teritorii învecinate provine şi din convingerea intimă, nemărturisită, pitită în cele mai tainice ascunzişuri ale mândriei noastre naţionale, că noi nu suntem deloc ceea ce ar trebui să fim, că ceva ne lipseşte de vreme ce gesturile, acţiunile noastre au mereu gustul insuportabil al lucrului făcut de mântuială, nu la repezeală, ci pur şi simplu de mântuială, pe jumătate, fiindcă, dacă există pe lumea asta vreo comunitate care să nu accepte sensul axiologic al vitezei, atunci cu siguranţă că despre noi este vorba. Precizia, rapiditatea, eficienţa, pragmatismul, consecinţe mediate ale spiritului geometric, ca atribute ale vitezei, ne repugnă organic. Aşa se face că, într-un secol care a ridicat aceste concepte la rangul de valori supreme, noi rămânem comunitatea cu cea mai anacronică mentalitate din acea parte a lumii în care dorim să ne integrăm, în pofida carenţelor noastre funciare.

Adevărul e că nu reuşim să ne adaptăm cerinţelor unor timpuri în care maşinăriile elimină progresiv individul, final de veac în care nu se poate trăi decât apăsând pe pedală la maximum,

amănunt care a dat peste cap scrupuloasele raţionamente şi premoniţiuni făcute de cele mai autorizate minţi vizionare. Suntem prea lenţi comparativ cu restul comunităţilor de bipezi raţionali din jurul nostru pentru care o milionime de secundă e mai preţioasă decât toţi arginţii încuiaţi în seifurile cutărui miliardar. Se creează falsa impresie că am fi o comunitate de contemplativi. În realitate, contemplaţia nu te elimină din istorie ca pe noi, nu te aruncă în anistorism, ea n-are multe în comun cu resemnarea, iar cine o interpretează ca resemnare nu-i decât un imbecil în plus. Confuzie regretabilă. Dovadă că cel mai contemplativ popor din lume, hinduşii, au produs cele mai tulburătoare şi fascinante proiecţii culturale. La noi, pilda baladescă cu ciobanul resemnat de iminenţa unui presupus asasinat este exemplară. Viitorul nu există, el e neantul, dizolvarea finală, completă, ireversibilă, iar pilda l-a suprimat fără menajamente. Nu-i nevoie să ai creierul foarte dezvoltat ca să observi cu câtă obstinaţie evită concitadinii mei orice referire la un viitor ideal, îndepărtat, dar proiectiv, că replicile lor se învârt, cu precădere, în jurul unor evenimente trecute sau prezente, că acest viitor există strict în măsura în care este pipăibil: mâine, poimâine, răspoimâine. Un om care visează numai prezentul e un om terminat. Nu-i de mirare că în mai toate domeniile spiritul autohton nu a produs decât fie excepţii meteorice, care pot fi numărate pe degetele de la o mână, fie o pletoră de mediocrităţi inteligente pe care acelaşi spirit local s-a şi grăbit să le acorde statutul de divinităţi locale, când, prin alte părţi ale lumii, nimeni n-ar fi dat prea mulţi bani pe ele.

Din păcate, există tendinţa de-a explica această stare de lucruri exclusiv prin considerente de ordin istoric, zic: din păcate, pentru că cei care se cramponează de aceste considerente uită că dintotdeauna am fost aşa şi că împrejurările, oricât de vitrege, nu ne disculpă la capitolul acesta nici divinitatea, nici posteritatea nu întreabă de ce, ele constată, trag linia şi adună. Noi am fost paşnici, suntem paşnici şi vom fi paşnici în vecii vecilor. Nu vremurile sunt sub om, ci bietul om e sub vremuri. Bietul om! Remarcabilă atitudine de fiinţe aşezate, de-o cuminţenie care te aşează în rândul vitelor de povară, care nu prea seamănă cu planurile hegemonice ale acelui războinic de

excepţie care, la finele veacului al XVI-lea şi începutul veacului al XVII-lea, ne-a unit strămoşii cu forţa armelor, unire care s-a făcut nu dintr-o conştiinţă naţională atât de dezvoltată precum perorează istoriografii noştri, autorii manualelor şcolare de astăzi, altfel nu se explică de ce a mai fost nevoie de tunuri, ghiulele, săbii, topoare şi alte instrumente de asasinat cu ridicata ca să uneşti o grămadă nu foarte ordonată de indivizi de bună voie, ci din cele mai imperialiste raţiuni cu putinţă. Marele războinic a simţit că cineva trebuie să ne administreze o lecţie usturătoare de participare la istorie, de civism la o adică, şi că acel cineva trebuie să smulgă din neuronii acestor ţărani obidiţi ideea că nu contează cine te calcă pe bătături, cine-ţi scoate maţele afară, cotropitorii vin şi pleacă, esenţialul e să rămâi intact, ca trestia pe malul apei, îndoit şi cu mucii pe piept. N-a reuşit, a ratat din cauze care n-au nici o legătură cu subiectul notelor de faţă, dovadă clientelismul nostru politic, economic şi cultural tradiţional. Cine ştie cum s-ar fi desfăşurat istoria pe acest petec de lume, dacă războinicul şi-ar fi împlinit visul? Adevărul e că ceea ce ne lipseşte e experienţa citadină, în accepţia cea mai profundă al cuvântului, deoarece concitadinii mei sunt orăşeni numai cu numele, mai degrabă s-ar zice că ţăranii de ieri au suferit un proces iremediabil de alienare, urbanismul vârât cu forţa pe gât reuşind să-i dezrădăcineze, dar nereuşind să le ofere o alternativă axiologică viabilă. Oraşul nu înseamnă doar ziduri şi cuburi de beton locuite de oameni perplecşi, înseamnă o mentalitate de cuceritor sau cetăţean, sentimentul apartenenţei la un perimetru aparte, individualizat faţă de restul lumii. Numai imperiile şi statele durate de orăşeni rezistă în timp. Oricâte nefericiri, oricâte drame individuale sau colective ne provoacă cetatea, ea rămâne singurul perimetru în care destinul unei comunităţi se poate împlini plenar. Nu cunosc în istorie nici o civilizaţie rurală care să-şi fi propus, explicit sau implicit, fericirea individuală a membrilor comunităţii. Nu cetăţeanul a inventat cetatea, cetatea l-a inventat pe cetăţean, or noi, deja urmaşii unei generaţii de ţărani degeneraţi, n-am avut răgazul să ne însuşim condiţia urbană, citadela, cu extremele şi confidenţele ei ascunse.

Din fericire, nu atât pentru noi, cât pentru copiii noştri şi pentru copiii copiilor noştri, o urbe tot există, o pseudourbe, şi ea tot o consecinţă a circumstanţelor înainte pomenite, amănunt care explică de ce oraşul, cu toată urbanizarea lui forţată, cu toată desfăşurarea de tehnologii şi puteri megalitice, mai păstrează aerul acela de cătun ridicat la rang de metropolă graţie unui capriciu de pigmeu care se crede uriaş. Realitatea e că ultimul secol, mai bine zis: ultima jumătate de secol, ne-a împins aici, că, printr-o evoluţie poticnită, submediocră, lipsită de prea multe momente glorioase, ne-am trezit, cum susţin unii, aruncaţi dincolo de limita superioară, admisibilă, a inocenţei omeneşti. Aşa că rezultatul acestor eforturi încropite cam la repezeală se află sub ochii noştri, urbea noastră cea de toate zilele, pe de-a-ntregul ne aparţine şi pe ea punem capul, de ea ne rezemăm la nevoie şi când vremurile trântesc de pereţi cu subsemnaţii. Cum ziceam adineaori cu formulări ceva mai indecente, un spaţiu care anulează extremele şi tempereazăînălţimile, chiar şi pantele cele mai abrupte. În ciuda celor afirmate, o geografie medie, egal distribuită, accidentată fără exagerări evidente, raiul pe pământ dacă istoria nu şi-ar fi săvârşit pe-aici capriciile, timp de peste două milenii. Înconjurat, pe trei laturi din patru, de lacuri şi bălţi întinse, noroioase, smârcurile dinspre nord, nord-est, fiind mai tulburi, mai adânci, mai imprevizibile – şi de aceea inspiră o teamă aproape patologică, teamă care, treptat, s-a permanentizat – rezultatul unor mentalităţi prăpăstioase şi mesianice. La intervale regulate, acolo se petrec lucruri pe care noi refuzăm să le-nţelegem, problema e că nu-i suficientă tăcerea, câteodată prudenţa şi expectativa strică, se dovedesc inevitabil fatale. Cât priveşte celelalte două laturi, îndeobşte apele dinspre apus, există unele animozităţi, unele contorsionări care, datorită experienţelor îndelungi şi repetate, pot fi socotite de rutină, inerente desfăşurării istoriei, obstacole peste care putem sări fără să supărăm pe nimeni doar cu infinită atenţie, cu diplomaţie şi răbdare de mohicani. Admit că, deşi suntem un teritoriu uscat încercuit de teritoriu umed, aceasta nu-i o dovadă de superioritate aşa cum se strigă încă pe la colţuri de stradă, dimpotrivă, ecuaţia presupune deplină egalitate, subliniez, nici mai presus, nici mai prejos, cu condiţia să respectăm întocmai clauza contractuală. Fiecare pădure cu verdeaţa, cu uscăturile ei

privatе şi colective. Rog deci să nu mi se interpreteze gestul aiurea, evoluţia speciei ne arată că timpurile când graniţa dintre uscat şi umed va fi îngropată întru eternitate bat la uşă, la asta se adaugă veşnica pornire a apei de-a acoperi uscatul şi veşnica pornire a uscatului de-a înainta în apă, porniri cultivate temeinic, pe îndelete, de spirite obtuze care nu vor să priceapă că, ideal, apa convieţuieşte cu uscatul în cea mai paşnică armonie, că absenţa amenajărilor hidrografice provoacă dezastre ecologice de proporţii macabre, apa şi uscatul sunt elemente primordiale fără de care până şi florile se sinucid în masă, aş pofti să-l văd pe dobitocul care susţine că se poate trăi numai cu piatră seacă şi apă oxigenată, lipsită de organisme unicelulare. Diferenţele de genetică se aplanează pe zi ce trece, graficul într-acolo evoluează, n-o să rămână Turnul lui Babel o utopică şi sublimă aspiraţie internaţională, continentul tinde spre un gen de ecosistem integral, numai troglodiţii invocă aşa-numitul drept natural, haideţi să inundăm uscatul, să tăiem copacii şi să dăm drumul la apă sau viceversa, haideţi să îndiguim balta, să cosim trestia şi bambuşii, să otrăvim peştii, când se ştie că nici peştii, nici trestia, nici bambuşii nu trăiesc fără uscat, fără pădure, mai nou echilibrele şi dezechilibrele se manifestă global, aici nu mai funcţionează distincţii de ordin subiectiv, ăştia, sus-menţionaţii, uită să adauge că dreptul natural e o invenţie adamică de după izgonire, iar Adam a fost unul singur, încurcătura limbilor e păcatul de moarte pe care va trebui, într-un fel sau altul, să ni-l spălăm singuri, degeaba ocolim, din trufie, evidenţa, şi bambuşii, şi trestia, şi copacii au aceeaşi esenţă comună, celuloza, hârtia de calitate superioară se obţine prin utilizarea corectă a tehnologiilor avansate, ştiinţa a demonstrat că nu materialul contează, totul e o apă şi un pământ, ci cum fabrici, cum produci, la naiba, iar m-am îmbătat cu rachiul Pitecantropului, bine că nu-i acasă, bine că nu şi-a dat încă seama ce se petrece cu mine, unde-i dispar sticlele din cămară, de ce lichidul din ultima e din ce în ce mai inconsistent, mai neutru şi mai lipsit de proprietăţi fizico-chimice, păcat de efort, am început bine şi-am ajuns să delirez ca Iov în pustie, mă tem că nu mă ascultă cine trebuie, esenţialul e să-l satisfaci pe consumator.

Indubitabil, metafora se potriveşte oricărui sens. Etc. Etc. Etc.

Şleampătul.

Nu-mi amintesc exact unde, în ce împrejurări, l-am auzit, pentru prima oară, pe şleampăt discutând despre ciudata descoperire a marelui nostru savant. Reţin doar ziua (miercuri, 27 februarie), şi desigur, câteva detalii minore: faptul că şedeam la o masă, într-o berărie mizeră, deocheată, populată cu figuri şterse, aproximative, sau faptul că interlocutorul nostru, unul dintre sutele de informatori trecuţi pe statele de plată ale COTIDIANULUI, la rubrica „cheltuieli de protocol”, o creatură larvară, neverosimilă, cu urechi clăpăuge şi aspect de cioclu, cu faţa veşnic acoperită de un surâs parcă desenat cu creta, se străduia, din răsputeri, să ne convingă de importanţa unei afaceri în care, susţinea el, erau implicate cele mai înalte personalităţi ale oraşului (În treacăt fie spus, această particularitate a memoriei mele, de-a neglija complet amănuntele exterioare, lipsite de signifiantă, ar fi trebuit să mă oblige la un plus de efort intelectual – efort pe care nu l-am depus decât în situaţiile în care oricum, nu am avut de ales, când trebuia să finalizez o anchetă sau un reportaj de pagina întâi. Fiindcă, orice s-ar spune, meseria de ziarist presupune, cel puţin teoretic, o congenitală hipertrofiere a simţurilor, capacitatea de-a înţelege instantaneu realitatea, formele ei concrete, imediate, nu numai arta de a manipula un limbaj schematizat la maximum, conceput pentru uzul unor retardaţi de ocazie. Or eu nu posed niciuna dintre aceste calităţi, nici măcar pe ultima, care, la o adică, ar fi fost suficientă pentru a mă scoate din încurcătură. Aşa că invidia celorlalţi este superfluă, total nejustificată. În pofida a ceea ce unii mai cred încă despre mine, am fost un ziarist mediocru, cel puţin sub aspectul acesta, al elementelor de culoare. Reuşitele mele, atâtea câte au fost, pot fi socotite, cu rare excepţii, rodul exclusiv al hazardului, al circumstanţelor de rigoare, talentul, aptitudinile necesare practicării unei profesiuni atât de speciale, de deosebite, ca cea de jurnalist, n-au jucat în ilustra-mi carieră decât un rol cu totul şi cu totul secundar). Şleampătul avea însă prostul obicei de a vorbi într-una, vrute şi nevrute, cu o

însufleţire ridicolă, strâmbându-se, gesticulând ca o paiaţă decupată de prin revistele cu caricaturi de mâna a doua – astfel că predilecţia lui pentru subiecte care îi depăşeau puterea de înţelegere reuşea întotdeauna să scoată din răbdări. Nu-i de mirare că, în dupăamiaza aceea friguroasă, umedă, de februarie, când l-am auzit vorbind cu atâta dezinvoltură despre impresia pe care raportul Doctorului o făcuse asupra prea onorabililor academicieni, mi-am propus, efectiv, să-l umilesc. Şi am făcut-o, recunosc, la modul cel mai grosolan cu putinţă. Conştient de efectul pe care tăcerea, indiferenţa ostentativă o au asupra caracterelor predispuse la isterie, asupra celor atinşi de „microbul” extroversiunii, i-am evitam sistematic privirea, ocolindu-i întrebările sau, în cel mai fericit caz, răspunzându-i în doi peri, cu formulări laconice, vădit ofensatoare. Omul era teribil de încordat, trepida ca o maşină electrică sub tensiune, iar nepăsarea, dispreţul, infatuarea cu care îi persiflam provocările au sfârşit prin a-l scoate din sărite.

„Constat că pe domnul coleg nu-l interesează deloc tema” a replicat, la un moment dat, cu acel sentiment de frustrare care îl făcea să transpire atât de abundent.

Nu i-am răspuns. Interlocutorul nostru a mârâit scurt: „Probabil că prea stimatul dumitale coleg e obosit. Să-i trecem cu vederea această mică incontinenţă!”

Am ridicat, nepăsător, din umeri. Băusem, cred, vreo trei sau patru cafele, toate pe stomacul gol, eram obosit, iritat de drog şi aşteptări inutile, aşa încât numai de observaţiile lui nu duceam lipsă. Şleampătul reîncepu să povestească. Ceva despre o sesiune extraordinară de comunicări ştiinţifice. Participase în calitate de invitat onorific. Fusese unul dintre puţinii ziarişti admişi în sală, dar, spre surprinderea generală, lucrările conferinţei degenerară într-o încăierare în toată regula, soldată cu excluderea marelui savant din comunitatea ştiinţifică locală. Alocuţiunea care stârnise indignarea auditoriului avusese şi un titlu pe măsură, RAPORT PRIVIND DESFĂŞURĂRILE METASPAŢIALE – titlu din care, el unul, n-a priceput o iotă. Recunoştea că unele aspecte din sus-amintita alocuţiune îl

intrigaseră peste măsură şi poate că aici trebuiesc căutate cauzele conflictului, deoarece, se pare că nici restul participanţilor nu înţeleseseră mare lucru din respectivul raport care, după unele aparenţe, punea sub semnul întrebării însăşi fundamentele cunoaşterii. Rezulta că Doctorul identificase sau, în fine, experimentase (nota bene: nu-mi amintesc precis dacă şleampătul chiar a insistat asupra tuturor acestor aspecte, dacă într-adevăr a pronunţat toate aceste cuvinte, sau dacă nu cumva ele nu s-au născut în mintea mea ulterior, bineînţeles, odată cu implicarea mea în evenimentele care fac subiectul acestor însemnări) o serie întreagă de transformări în care materia, până atunci palpabilă, imuabilă, pierdea aceste calităţi esenţiale, devenind o complexă încrengătură de particule adimensionale, o abstracţie care nu se mai supunea nici uneia dintre legile ce guvernează universul creaturilor bipede şi raţionale. Şi şleampătul înşirui un lung pomelnic cu exemple, care mai de care mai sofisticate. Lista nu se mai termina, noroc că, la un moment dat, interveni cioclul cu urechi clăpăuge şi-l întrerupse fără menjamente.

„Ai fost avertizat, da, ai fost avertizat. Trebuia să-ţi iei şi dumneata măsurile tale!”

La care şleampătul i-a răspuns tăios că la dat sfaturi ne pricepem cu toţii, însă, dac-ar fi să respectăm ad literam toate recomandările şi îndemnurile semenilor noştrii, am ajunge, cu siguranţă, la balamuc, deoarece, vezi bine măi omule că societatea se complică în ritm exponenţial, relaţiile dintre oameni ajişterea, şi că în pustietatea asta lipsită de noimă numai Dumnezeu ar mai fi în măsură să ne sfătuiască – or pe acela au avut de grijă alţii să-l alunge din cosmosul nostru populat cu himere, nevroze colective şi regrete. Participând la lucrările conferinţei, el îşi făcuse datoria de ziarist independent, de observator neutru şi echidistant, scrisese şi o relatare, pe care însă redactorul-şef nu o supervizase, o azvârlise la coşul de gunoi. Şi-l asigură pe cioclu că relatarea conţinea toate, dar absolut toate informaţiile pe care clăpăugul i le furnizase în săptămâna de dinaintea conferinţei, fireşte, nu neapărat sub o formă explicită, ci una implicită, mă rog, măi omule, asta ţine

strict de profesiunea noastră de jurnalişti. Redactorul-şef n-a putut fi convins că acele informaţii, cu neputinţă de verificat, constituie o dovadă clară a faptului că academicienii pregătesc, pe tăcute, nimicirea marelui nostru savant. Şi argumentă: nici o instanţă care se respectă pe sine şi care se conformează legilor în vigoare nu va administra, ca probă într-un proces de calomnie, documente atât de îndoielnice, de nesemnificative, precum acestea. Să nu se supere ilustrul amic al COTIDIANULUI, dar hârtiile despre care discutăm sunt fără valoare, locul lor nu e într-un dosar de anchetă, e într-un tomberon cu resturi menajere, să ne ierte stimabilul, dar numai un tâmpit ar fi în stare să alcătuiască un material de presă bizuindu-se pe două petice de hârtie nedatate, neştampilate, nule de drept şi de facto. În privinţa asta, insistă şleampătul, el unul nu are nimic să-şi reproşeze.

„Mda” mormăi cioclul. Privea în gol. Brusc, sări de pe scaun. „Soarta Doctorului este ca şi pecetluită. Iar voi ziariştii sunteţi nişte cretini!”

Eram buimac. Nu mai înţelegeam nimic. Ce-l apucase, aşa, dintr-o dată? Povestea cu Doctorul, cu alocuţiunea care provocase mânia somităţilor autohtone, nu-mi stârnise interesul. Şleampătul făcu ochii mari, afişând o mină de om revoltat, luat prin surprindere. Vru să spună ceva, dar omul cu urechi de măgar părăsise deja localul.

„Ce-i cu documentele alea?” am întrebat.

„Nişte aiureli” răspunse şleampătul şi-i făcu semn fetei de la bar. „Domnul face cinste. Sper că nu te superi, dar ai rămas cu datorie de data trecută. Te-am trecut la catastif.” „N-a fost nici o data trecută” am spus râzând şi am pus banii pe masă. „Observ că, mai nou, ai prostul obicei să nu răspunzi la întrebări!”

Îmi răspunse totuşi, înainte să ne despărţim: „Nu-şi imaginezi c-o să şi aştern pe hârtie toate inepţiile pe care ni le serveşte mai ştiu eu care idiot cu aere de cunoscător!”

În redacţie, câteva zile după nefericitul incident, şleampătul prorocea plin de importanţă: „Ascultaţi-mă oameni buni, peste noi vin vremuri de retrişte. În următorii doi, trei ani, numărul animalelor de rasă se va reduce în mod dramatic. Cel mai crunt lovite vor fi galinaceele, astfel că, la termenul stabilit, vor rămâne în viaţă doar un milion de găini şi curci, faţă de cele zece milioane câte există în prezent. De asemenea, bovinele vor muri pe capete, numărul acestora scăzând de la aproximativ patru milioane la circa un milion şi jumătate. Contrar aparenţelor, nici porcii nu o vor duce mai bine. Din cele peste patrusute patruzeci de mii de exemplare înregistrate oficial la această oră, vor supravieţui evenimentelor doar douăzeci şi nouă de mii. Relativ constant va rămâne numărul animalelor de prăsilă, cele înzestrate cu uimitoarea capacitate de a se reproduce la orice oră şi în orice condiţii, adică berbecuţii, tăuraşii şi îndeosebi vierii. Cât despre câini, nimeni nu ştie ce se va mai putea face pentru a-i salva de la dispariţie, căci pentru ei, fenomenul cu pricina se va dovedi profund şi ireversibil!”

Nostim a fost că redactorii şi reporterii COTIDIANULUI l-au ascultat cu gura căscată, ca nişte buni şi conştiincioşi sectanţi care făceau frumos înaintea unui predicator nebun şi inconsecvent. Numai directorul şi redactorul-şef au surâs ironici, condescendenţi, după care s-au retras în birourile lor înzorzonate, căptuşite cu tot felul de produse sintetice.

Mi-amintesc apoi că, într-una din dupăamiezile următoare, m-a vizitat, tot la redacţie, bătrâniciosul meu prieten, Pitecantropul. Era îmbrăcat într-un sacou de lână ponosit, murdar, cu pantaloni de catifea neagră, lucioşi şi plini de petice. Afară, vremea se mai încălzise, intrasem în martie, iar în chichineaţa-mi întunecoasă, rece, peste maldărele de ziare, pe cărţile aruncate de-a valma, se aşternuse praful.

Părea îngrijorat, abătut. I-am oferit un scaun, dar l-a refuzat.

„N-ai idee de ce se-ntâmplă prin oraş!” m-a avertizat.

„Ce se-ntâmplă prin oraş?” l-am întrebat distrat, fără să bănuiesc care-i va fi răspunsul.

De la înălţimea celor două sute de centimetrii ai săi a fost nevoit să se aplece peste masă, cu mâinile sprijinite pe stinghia acoperită cu furnir alb.

„N-ai să mă crezi!”

Ochiul sănătos îi ardea ca un fragment de meteorit întrat în atmosferă. Celălalt, ochiul bolnav, mă fixa inert şi amorf printre pleoapele întredeschise, acoperite cu urdori galbene.

„De ce nu te-aş crede?” l-am întrebat.

Pitecantropul e unicul om pe al cărui cuvânt pot conta fără rezerve. L-aş fi crezut şi dacă mi-ar fi spus că l-a văzut pe Moise jucând popice cu umbra lui Mao Zedong.

S-a răzgândit şi, cu mare greutate, a reuşit să se aşeze pe scaun.

„Totuşi, n-ai să mă crezi” a conţinut el să mă tachineze. „O spun pentru că ştiu cum gândiţi voi, ziariştii. Trăiţi cu senzaţia că nimic nu vă scapă, că sunteţi ceea ce s-ar chema nişte indivizi bine informaţi, dar, în definitiv, asta nu înseamnă deloc mare lucru. La urma urmei, nu înseamnă nimic. Cunoaşterea voastră se limitează la evenimente, la senzaţional şi la un oarecare spirit de haită. Sau de dreptate, ia-o cum vrei. Esenţialul, care presupune automat excluderea foiletonului, a periodicului, vă scapă. Te-ntreb: a opera exclusiv cu distincţii minimale, cu aproximări, nu înseamnă oare a desfinţa realul?”

Mărturisesc că polologhia, amestecul acesta de morală, romantism şi falsă gnoseologie nu mi-a făcut o impresie deosebită. Nici complezenţa, felul în care pronunţa cuvintele, de pe vârful buzelor, cu acea tonalitate care te lăsa să ghiceşti că totul fusese gândit mai-nainte şi că acestea nu sunt decât concluziile unui raţionament exersat apriori. În mod normal, pe oricare altul l-aş fi zvârlit pe uşă afară, aş fi făcut-o cu plăcere, fără să stau pe gânduri.

„Să presupunem că ai dreptate” i-am răspuns precaut. „Nu vreau să te jignesc, dar nu văd legătura. Veniseşi să-mi povesteşti câte ceva despre nemaipomenitele întâmplări care se petrec în afara acestui birou sordid! Deşi”, am continuat pe acelaşi ton, „în privinţa asta, ţin să te contrazic. Suntem la curent cu ultimele evenimente, în ciuda afirmaţiilor dumitale, suntem totuşi nişte indivizi bine informaţi!” „Nu prea se vede!” a râs Pitecantropul zgomotos. „Pe când voi scrieţi de zor despre vizita lui cutărică minstru străin în amărâta noastră de patrie, pe când vă daţi de ceasul morţii ca să aflaţi ce se ascunde îndărătul tuturor imbecilităţilor debitate de mai ştiu eu care diplomat cu zorzoane şi pe când relataţi, plini de zel, despre afacerile necurate ale lui X sau Y, mari mahări într-un borcan cu apă chioară, academicienii noştrii, cei despre care, până mai ieri, nu ştiam nici dacă mai există sau nu, pun la cale nişte scenarii de toată frumuseţea. Nu te miră oare că niciuna dintre faimoasele noastre publicaţii autohtone n-a suflat o vorbă despre Raportul Doctorului? Tot oraşul e plin de slogane, de afişe care mai de care mai ţipătoare, de fiţuici şi chemări care mai de care mai elocvente, iar ziarele şi hebdomadarele noastre tac chitic, de parcă toate astea s-ar petrece în altă ţară, pe alte meleaguri, nu aici, în blegeala, în cumsecădenia noastră atât de naţională!”

A devenit brusc foarte serios.

„Tu chiar nu ştii nimic despre Doctor, nu-i aşa?” m-a întrebat pe neaşteptate.

SFÂRŞIT